

worden. Verder is slechts te melden dat met de gezamenlijke vorsten op de overwal, behalve met de koning van Sumbawa, de contracten vernieuwd zijn. Er is een nieuwe oorlog tussen Bima en de Makassarers op Mangarai, die voor de eerste ongunstig verloopt. Verleden jaar bedroegen de schulden van de vorsten f 32.085 en dit jaar f 15.477, dus in 1764/65 in totaal f 47.562, waarvan f 2614 moet worden afgeschreven, zodat er nog f 44.948 uitstaat. [fol. 1210] Het bestuur kan nog niet opgeven in hoeverre een lading sapanhout t.w.v. f 9600,- hierop in mindering kan worden gebracht. Hoewel ze niet geheel verboden kunnen worden, moet men met leningen aan bondgenoten zuinig zijn. Gehoopt wordt dat Boni zijn aandeel in het komende jaar kan verminderen door het heffen van een schatting en dat er nog een lading sapanhout van de overwal komt. Wegens onlusten in Sumbawa kon er in 1764 en 1765 niet gepatrouilleerd worden. De particuliere aanvoer van textiel door Mandarezen en Wadjorezen nam daardoor toe. De verkoop door de Compagnie was zeer sober bij inkoop t.w.v. f 34.913, waarop de winst f 16.866 bedroeg, niettegenstaande die op de Coromandelse textiel van $59\frac{3}{4}\%$, die op de Bengaalse van $51\frac{1}{2}\%$ en op de Suratse van $32\frac{1}{4}\%$ aanvaardbaar zijn. Wegens gebrek aan kopers moesten de bestelde 50 pakken hammans, [fol. 1211] bethilles etc. te Batavia worden aangehouden en is toegestaan, als er geen 50 % winst op 54 pakken guinees textiel is te maken, die terug te zenden. Ook mogen 76 pakken diverse textiel ter voorkoming van verlies met 20 % winst verkocht worden en 200 dubbele armoezijnen voor de inkoopsprijs, mits men zoveel mogelijk tracht te bedingen. Het beste middel tegen slechte afzet van textiel is het beletten van smokkel door de Mandarezen en Wadjorezen naar Benkulen. Daarom is in de geheime brief van 3 december 1765 precieze informatie over de vaart van eerstgenoemden gevraagd en welke route ze naar Specerij eilanden nemen. Het gevaar van deze handel met de concurrenten is aangetoond en in de gewone brief van 16 december 1765 is aanbevolen deze met handelsmiddelen tegen te gaan, vooral die op de Specerijeilanden. Die vormt de basis daarvan [fol. 1212] om met de specerijen kanons, kruit, wapens etc. te verwerven, hoewel de Hoge Regering kan beletten dat die smokkelaars deze zelf afhalen. De inkomsten uit rechten en grond bedroegen dit jaar f 54.737, of f 9602 meer dan het voorafgaande jaar. De inkomsten uit zegelrecht, de twintigste penning en de verkoop van granen, waarop een tiende wordt geheven, nam toe. De totale inkomsten, inclusief het opgeld op de soldijen, waren slechts f 81.447. De uitgaven bedroegen f 206.597, of f 30.963 meer dan het voorafgaande jaar. Dit is veroorzaakt door dure inkoop van benodigdheden, doordat de Huis te Manpad wegbleef en naar Batavia moest terugkeren, en door interest op gelden geleend van de gewezen gouverneur Roelof Blok en secunde Gabriël de Lopes etc. Het negatieve saldo in 1764/65 is zo f 125.150, of f 22.050 meer dan in het voorafgaande jaar. Men vertrouwt erop dat deze oorzaken eenmalig zullen zijn. [fol. 1213] Maar het bestuur schreef dat het ravelijn is verzakt en de gebouwen in het fort slecht zijn. Door de overmijdelijke reparatie aan deze opstellen zullen de uitgaven wel weer toenemen. Uit Makassar werd te Batavia 3840 pikol sapanhout t.w.v. f 9600,-, 250 slaven t.w.v. f 18.000,- en een partij onbruikbare geweren etc. ontvangen. Naar Banda is slechts een pantjalang met padi gezonden en 30 last rijst, die door particulieren was ingekocht en met drie vaartuigen was afgehaald. De bestelling aan contanten, koopwaar en andere benodigdheden voor 1766 is te vinden in de brief uit Makassar van 21 oktober 1765. Daarop is met de sloep Throonprins f 12.000,- aan nieuw Nederlands payment gezonden. Het overige volgt met de Hoop, terwijl op bevel van de Hoge Regering vanuit Banda nog twee vaten met duiten t.w.v. f 3120,- zijn gezonden. [fol. 1214] Voor huishoudelijke zaken als de voorraad rijst, de inkoop van arak en de verkoop van boter wordt verwezen naar het antwoord op de brieven die in 1765 uit Makassar zijn ontvangen, de vergaderingen daarover en naar de brief van 20 augustus 1765 aan Makassar, waarin de verkoop van alle Nederlandse levensmiddelen, in het bijzonder boter, is verboden. Personalia.

BANDJARMASIN